

OPETUSHALLITUS

Rinnakkaisohjelma B4 Hyvinvointi Peruskoulupäivät 21.22.2014

Pirjo Koivula ja Kristiina Laitinen
Opetushallitus

Yhteisöllinen oppilashuolto perusopetuksessa

Kristiina Laitinen
Opetusneuvos
Opetushallitus

HYVINVOINTI JA OPPIMINEN

**KOULUKOHTAINEN
OPPILASHUOLTOSUUNNITELMA**
Oppilashuollon vuosisuunnitelma

PAIKALLINEN OPETUSSUUNNITELMA

LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMA

Paikalliset
tarpeet

Paikalliset
voimavarat

Opetussuunnitelman perusteet 2014
Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki

Oppilashuolto on toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus

Oppilashuolto on yhteisöllistä työtä ja yksilöllistä tukea

- Oppilaalla on oikeus saada maksutta sellainen oppilashuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää.
- Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ehkäisevänä, koko kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona
- Lisäksi oppilaalla on oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon ja oppilashuollon palveluihin
- Kaikkien koulussa oppilaiden kanssa työskentelevien sekä oppilashuoltopalveluista vastaavien viranomaisten ja työntekijöiden on tehtävissään edistettävä
 - Oppilaiden ja kouluyhteisön hyvinvointia sekä
 - Yhteistyötä kotien kanssa.

Yhteisöllinen oppilashuolto koulussa

Perusopetus: OPS 2014 ja 2016

Yhteisöllisen oppilashuollon rakenteet

- Oppilashuoltosuunnitelma
- Oppilashuoltoryhmä
- Turvallisuus

Opetus

- Oppiaineet
- Laaja-alainen osaaminen
- Oppimiskäsitys, -ympäristöt ja työtavat

Toimintakulttuuri ja arvoperusta

- Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Yhteisölliset toimintatavat

- KiVa Koulu, Askeleittain, Friends, jne.
- Vertaistoiminta kuten tuki- ja kummioppilastoiminta, tutortoiminta

Osallisuus ja yhteistyö

- Lasten ja nuorten osallisuus ja kuuleminen
- Yhteistyö huoltajien kanssa
- Oppilashuollon palvelut ja muut yhteistyökumppanit

Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Perusopetus OPS 2016

1. Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä
2. Hyvinvointi ja turvallinen arki
3. Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely
4. Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus
5. Osallistuminen ja demokraattinen toiminta
6. Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen
7. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Kristiina Laitinen

Laaja-alainen osaaminen

Perusopetus OPS 2016

1. Ajattelu ja oppimaan oppiminen
2. Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
3. Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
4. Monilukutaito
5. Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
6. Työelämätaidot ja yrittäjäyys
7. Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestäväns tulevaisuuden rakentaminen

Yhteisöllisen oppilashuollon toimijoita

Yksilöllisen tuen vaihtoehtoja

KUN
HUOLI
HERÄÄ

Monialainen asiantuntijaryhmä

Psykologi tai kuraattori

Kouluterveydenhoitaja/
koululääkäri

Muut (lastensuojelu, kriisityö...)

Pedagoginen tuki

Oppilashuolto ja moniammatillinen pedagoginen tuki

Kristiina Laitinen ja Pirjo Koivula
Opetushallitus

Oppilashuollon lainsäädännön aiheuttamat muutokset oppimisen ja koulunkäynnin tukeen

Uusiutunut oppilashuollon lainsäädäntö toi muutoksia myös oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestämistä koskeviin säännöksiin. Tässä yhteydessä perusopetuslain tehostettua ja erityistä tukea koskevia pykälää (PoL 16 a § ja 17 §, 30.12.2013/1288) muutettiin.

Uusiutunut lainsäädäntö erottaa toisistaan oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa säädetyn oppilashuollon ja perusopetuslaissa säädetyn **kasvun**, oppimisen ja koulunkäynnin tuen.

Oppilashuollon lainsäädännön aiheuttamat muutokset oppimisen ja koulunkäynnin tukeen

Muutokset ovat tulleet voimaan 1.8.2014 alkaen.

On huomioitava, että vuoden 2010 opetussuunnitelman perusteita ei ole näiltä osin päivitetty, vaan tällä hetkellä toimitaan lainsäädännön pohjalta ja mukaan.

Perusopetuslain mukaan

- tehostetun tuen aloittaminen ja järjestäminen käsitellään moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa
- selvitys oppilaan saamasta tehostetusta tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta tehdään oppilashuollon moniammatillisena yhteistyönä (osa pedagogista selvitystä)

Lähtökohtana yhteistyö

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen toteuttaminen edellyttää monipuolista yhteistyötä oppilaan ja huoltajan kanssa.

Kotiin ollaan aina yhteydessä ennen oppilaan asian käsittelyä.

Oppilas tai huoltaja ei voi kuitenkaan kieltäytyä perusopetuslaissa säädetyn tuen vastaanottamisesta.

Moniammatillisuuden toteutuminen

Moniammatillisuuden kriteeri toteutuu silloin, kun asian käsittelyyn osallistuu opetushenkilöstön lisäksi kouluterveydenhuoltoa tai psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä.

Edellä kuvatun lakisääteisen yhteistyön toteuttamisesta ei ole tarkempia säännöksiä. Yhteistyö voidaan toteuttaa esimerkiksi konsultoimalla oppilashuollon asiantuntijaa, jonka tehtävänkuvaan oppilaan asia sisällöllisesti kuuluu.

Yksilökohtainen oppilashuolto pedagogisen tuen yhteydessä

Yksilökohtainen oppilashuolto perustuu vapaaehtoisuuteen ja edellyttää oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumusta.

Jos kasvun, oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestämistä varten tarvitaan esimerkiksi psykologista tutkimusta tai kuraattorin laatimaa sosiaalista selvitystä, ovat nämä yksilökohtaista oppilashuoltoa.

Yksilökohtainen oppilashuolto täydentää oppilaan saamaa yleistä, tehostettua tai erityistä tukea.

Oppilashuollon monialainen asiantuntijaryhmä

- Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki
- Vapaaehtoisuus ja suostumus
- Asiantuntijaryhmän kokoonpano määräytyy suostumuksen perusteella
- Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön
- Kirjaukset oppilashuoltokertomukseen

Pedagogisen tuen moniammatillinen käsittely

- Perusopetuslaki (16,16 a, 17 ja 17a §)
- Suostumusta ei edellytetä, kuuluu oppivelvollisuuden suorittamiseen
- Kokoonpanossa oppilaan tarvitseman tuen asiantuntijat
- Vastuut opsin perusteissa ja paikallisesti päätetyllä tavalla
- Kirjaukset pedagogisiin asiakirjoihin

Oppilashuollon monialainen asiantuntijaryhmä ja moniammatillinen pedagoginen tuki - yhteistä

- Yksilöllisen tuen muoto
- Oppilaan osallisuus
- Lähtökohtana yhteistyö huoltajan kanssa
- Monialainen ja verkostomainen työskentelytapa
- Yhteistyössä tarvittavat asiantuntijat harkitaan tapauskohtaisesti
 - Mukana ovat kulloinkin vain ne opettajat ja muut asiantuntijat, joiden asiantuntijuuteen oppilaan tuen tarve liittyy
 - Ei vakiintunutta kokoonpanoa
- Työssä huomioitava tietosuoja ja salassapito
- Edellyttävät kirjaamista asiakirjoihin

Tuen kirjaaminen asiakirjoihin ja oikeus salassa pidettäviin tietoihin

Oppimisen ja koulunkäynnin tukeen liittyvät asiat kirjataan perusopetuslain ja opetussuunnitelman perusteiden edellyttämällä tavalla eri asiakirjoihin.

Asiakirjat ovat salassa pidettäviä, ja niihin sisältyviä tietoja voivat saada vain kyseistä oppilasta opettavat opettajat ja muut tietoja työtehtävissään tarvitsevat henkilöt. He voivat saada tietoja siinä laajuudessa kuin he työtehtävissään tarvitsevat.

Tehostetun tuen aloittaminen kirjataan opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla, esimerkiksi pedagogiseen arvioon.

Tuen kirjaaminen asiakirjoihin ja oikeus salassa pidettäviin tietoihin

Pedagogisiin asiakirjoihin ei ole suositeltavaa kirjata esimerkiksi oppilaan diagnooseja tai referoida psykologin lausunnon sisältöjä.

Pedagogisiin asiakirjoihin voidaan kirjata, että oppilas on ohjattu kääntymään oppilashuollon asiantuntijan puoleen palveluiden saamiseksi. Asiakirjoihin ei ole suositeltavaa kirjata yksilöityjä ohjaamisen syitä tai toimenpiteitä.

Tuen kirjaaminen asiakirjoihin ja oikeus salassa pidettäviin tietoihin

Opetuksen järjestäjän on annettava opetuksen käytännön toteuttamisen kannalta tarpeelliset tiedot oppilaan kanssa työskenteleville, jotta oppilaan perusopetuslain 30 §:n mukainen oikeus oppimisen ja koulunkäynnin tukeen toteutuisi.

Suosittelavaa on kuitenkin pyytää huoltajalta yksilöity lupa tietojen siirtoon.

Oppilaan opetuksen järjestämiseen liittyvistä asioista saa keskustella henkilöstön kesken niiden kanssa, joiden työtehtäviin asia liittyy.

Kirjaaminen monialaisessa asiantuntijaryhmässä, tietojen luovutus ja salassapito

Oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi tarpeelliset tiedot kirjataan

- **Oppilashuoltokertomukseen**
 - Asiantuntijaryhmän vastuuhenkilö,
 - Jatkuva muoto ja aikajärjestys
 - Ryhmän toimintatavoitteiden kannalta välttämättömät tiedot (ml. tieto oppilaan tarvitsemasta oppimisen ja koulunkäynnin tuesta)
 - Oppilashuoltokertomukset tallennetaan oppilashuoltorekisteriin
 - Koulutuksen järjestäjä ylläpitää ja
 - Nimeää rekisterille vastuuhenkilön
 - Rekisteriin talletetut tiedot ovat salassa pidettäviä.
- **Potilaskertomukseen** (kth, lääkäri, psykologi) tai
- **Kuraattorin asiakaskertomukseen.**

Tietojen luovutus ja salassapito oppilashuollossa

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 23 §

Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapidon estämättä oikeus vaihtaa tietoja, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämisessä ja toteuttamisessa.

- Em. tiedot voidaan antaa myös oppilashuollosta vastaavalle viranomaiselle

Jos oppilas siirtyy toisen koulutuksen järjestäjän koulutukseen voidaan oppilashuollon asiakasrekisteristä siirtää salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia oppilashuollon jatkuvuuden turvaamiseksi.

Tiedot siirretään oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumuksella.

Tietojen luovutus ja salassapito oppilashuollossa

PoL 40 § ja LL 32 §

Oppilashuoltotyöhön osallistuvilla on oikeus luovuttaa ilman suostumusta opetuksen asianmukaisen järjestämisen kannalta välttämättömiä salassa pidettäviä tietoja opettajien ja opetushallintoviranomaisten lisäksi myös rehtorille.

Jos alle 18-vuotias siirtyy toisen opetuksen/koulutuksen järjestäjän perusopetuslain, lukiolain, ammatillisesta koulutuksesta/ ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisesti järjestämään koulutukseen, aikaisemman opetuksen/koulutuksen järjestäjän on salassapidon estämättä viipymättä toimitettava oppilaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle järjestäjälle.

Vastaavat tiedot voidaan luovuttaa myös pyynnöstä.

Erityiset opetusjärjestelyt ja opinnoissa eteneminen oman opinto- ohjelman mukaan

Pirjo Koivula
Opetusneuvos
Opetushallitus

Erityiset opetusjärjestelyt (PoL 18 §)

Oppilaan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin tässä laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos:

- 1) oppilaalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot;
- 2) perusopetuksen oppimäärän suorittaminen olisi oppilaalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta; tai
- 3) se on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä.

Erityiset opetusjärjestelyt (PoL 18 §)

Kaikkien erityistä tukea saavien, sekä yleisen että pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien osalta päätös vapauttamisesta (PoL 18 §, Erityiset opetusjärjestelyt) tehdään osana erityisen tuen päätöstä. Tämän jälkeen HOJKSissa kuvataan konkreettisesti, miten oppilaan opiskelu toteutetaan käytännössä

Muilla kuin erityistä tukea saavilla asiasta tulee tehdä erillinen hallintopäätös, minkä jälkeen oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma.

Erityiset opetusjärjestelyt (PoL 18 §)

Vapauttaminen ei ole mahdollista ilman ko. päätöstä. Päätös voidaan tehdä **vain oppilaan tilanteesta johtuvilla, laissa mainituilla syillä.**

Jos vapauttaminen tehdään terveydentilaan liittyvien syiden perusteella, tulisi liitteenä olla todistus lääkäriltä

Oppilas voidaan PoL 18 §:n perusteella vapauttaa **joko kokonaan tai joiltakin osa-alueilta oppiaineen opiskelusta.**

Jos oppilas on vapautettu kokonaan oppiaineen opiskelusta, ei hänelle anneta todistusarviointia ko. oppiaineessa.

Erityiset opetusjärjestelyt (PoL 18 §)

Tämä merkitsee sitä, että oppiainetta ei mainita todistuksessa tai valmiissa lomakkeessa tämän oppiaineen kohta jätetään tyhjäksi.

Jos oppilas on vapautettu oppiaineen jostakin/joistakin osa-alueista, **vapautettuja osa-alueita ei oteta huomioon oppiainetta arvioitaessa.**

Oppilaalle, joka on muutoin kuin tilapäisesti vapautettu jonkin aineen opiskelusta, **tulee järjestää vastaavasti muuta opetusta tai ohjattua toimintaa.**

Esimerkki liikunnasta

Erityisiä opetusjärjestelyitä voi olla esimerkiksi vamman tai sairauden perusteella tehtävä vapauttaminen liikunnan jonkin osa-alueen opinnoista. Tällaisia syitä voivat olla vaikkapa vaikea hahmotushäiriö, joka estää pallopelit, tai tasapainovaikeus, joka tekee luistelun mahdottomaksi.

Jos oppilas vapautetaan ko. osa-alueen opiskelusta, tätä aluetta ei oteta huomioon arvioinnissa. Erityisistä opetusjärjestelyistä tehdään hallintopäätös, minkä jälkeen oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma.

Esimerkki liikunnasta

Oppimissuunnitelmassa kuvataan konkreettisesti, miten oppilaan opiskelu toteutetaan käytännössä.

Erityistä tukea saavalla oppilaalla päätös tehdään osana erityisen tuen päätöstä ja edellä mainitut asiat kirjataan HOJKSiin.

Opinnoissa eteneminen vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta oman opinto-ohjelman mukaan (Perusopetusasetus 11 § 3 mom).

Päätös tehdään opetussuunnitelmassa.

Oppimäärä jaetaan vuosiluokkien sijaan opintokokonaisuuksiksi. Oppiaineiden oppimääristä muodostetaan opetussuunnitelmaan opintokokonaisuuksia muulla perusteella kuin vuosiluokittain.

Kullekin kokonaisuudella määritellään opetuksen tavoitteet ja sisällöt. Lisäksi on määriteltävä opintokokonaisuuden sisältämän opetuksen tuntimäärä

Opetussuunnitelmassa on määriteltävä ne **tiedot ja taidot** jotka ovat kunkin opinto-kokonaisuuden opiskelun aloittamisen edellytyksenä.

Opintokokonaisuuksien lisäksi opetussuunnitelmassa on kuvattava, **miten oppilaan suorituksia ja opintojen etenemistä seurataan ja miten ne dokumentoidaan.**

Hyvä väline tähän on **oppimissuunnitelma/HOJKS**. Siinä voidaan kuvata oppilaan opinto-ohjelma ja siihen sisältyvät opintokokonaisuudet sekä myös mahdolliset tukitoimet.

Oppilaalla tulee olla riittävät tiedot ja taidot suhteessa edellisen opintokokonaisuuden tavoitteisiin, jotta hän voisi edetä opiskelemaan seuraavaa. Jos hänen tietonsa ja taitonsa eivät ole riittävän hyvät, hän ei vielä siirry eteenpäin.

Jos vuosiluokkiin sitomaton järjestely **koskee vain muutamia oppilaita**, voi määrittelyyn tehdä opetussuunnitelman sijaan **kullekin oman opinto-ohjelman mukaan etenevälle oppilaalle laadittavassa oppimissuunnitelmassa tai HOJKSissa**.

Oppilas ei jää luokalleen mahdollisten hylättyjen tai puuttuvien suoritusten vuoksi.

Lukuvuoden päättyessä hän saa todistuksen hyväksytysti suorittamistaan opintokokonaisuuksista ja siirtyy seuraavalle luokalle jatkamaan opintojaan siitä, mihin ne edellisenä lukuvuonna jäivät.

Oppilas voidaan jättää luokalleen vain yleisen huonon koulumenestyksen perusteella.

Tapauskohteisesti tulee aina arvioida, sopiiko vuosiluokkiin sitomaton opetus oppilaan tilanteeseen.

Oppilaan opiskeluun liittyvät järjestelyt kirjataan hänelle laadittavaan oppimissuunnitelmaan (tai HOJKSiin).

Oppilas luetaan yhdeksännen vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai hänen oppivelvollisuuskänsä täyttyy ja hän eroaa koulusta.

Oppilas saa 9. luokan päätteeksi lukuvuositodistuksen, johon on merkitty hänen jo hyväksytysti suorittamansa opinnot ja arviot niistä. Oppilas jatkaa seuraavana lukuvuonna opintojaan 9. luokan oppilaana ja saa päättötodistuksen heti, kun perusopetuksen oppimäärä on kokonaisuudessaan hyväksytysti suoritettu.

Näin voidaan välttää esimerkiksi sairauspoissaoloista aiheutuvat kohtuuttomat seuraukset oppilaalle.

Lukuvuositodistus vuosiluokkiin sitomattomassa opetuksessa

Lukuvuositodistuksessa ovat näkyvissä eri opintokokonaisuuksista saadut arvosanat. Oppilaan todistukseen merkitään **vain hyväksytyt suoritukset** ja muilta osin hän jatkaa opintojaan seuraavalla vuosiluokalla.

Sanallista arviota käytettäessä lukuvuositodistuksesta on aina käytävä ilmi, onko oppilas suorittanut opintokokonaisuuden hyväksytysti.